

-Bladet

LOKALNYHETER FRÅN LÖABYGDEN

NR 3 1988

LOKALEN TILL SALU

Godtemplarlokalen i Löa får säljas! Logen Löa Vägång har fått ett försäljningsmedgivande från NTO-IOGT och kan nu gå i författning om att överlåta lokalen på lämplig köpare.

Men skriv nu inte för mycket, varnar Arne Ericsson, ingenting är klart ännu. Vår förhoppning är att föreningarna i byn på något sätt ska kunna överta Lokalen, men i det medgivande vi nu fått står ingenting om köpare och köpeskilling och annat sådant.

Vid ett möte i januari 1987 med representanter för byns föreningar föreslogs att, om möjlighet därtill gives, ska en Bygdegårdsförening bildas i syfte att ta över och förvalta den lokal som i 65 år nu varit den naturliga samlingspunkten för Löas föreningsliv.

Succé för Lasse-Maja i Marstrand.

SKÖRDETRÖSKA GAV IDÉN TILL ELEKTRISK POTATISSKALARE

Nästa fantastiska Löa-pryl blir en elektrisk potatisskalare. Cabinova, Carl-Gösta Ardesjös och Torbjörn Birgings gemensamma företag sjuder av verksamhet. Spisvarnaren, som mottogs med stort inresse på utställningen Bo88 i somras, ska komma i handeln i oktober. Tusen små vita plastlådor ska sättas ihop till dess och mitt i jobbet med detta sprätter potatisskalen i verkstaden.

Den elektriska potatisskalaren bör på intet sätt förväxlas med en rakapparat, men principen är på något sätt ändå densamma. Tänk er att man för en rakapparat över potatisens yta så att skalet snabbt och lätt försvinner i tunna fina strimlor. Ungefär så fungerar skalaren fast den ser förstås mer ut som en liten hårtork än en rakapparat.

Ja, helt lätt att förklara är det inte, men den elektriska potatisskalaren fungerar i alla fall. Det kan intygas. Man får ett kilo potäter i rappet och ingen ska längre behöva avstå från potatis till middagen bara för att det tar tid och är tråkigt att skala. Med elektricitet blir skalningen både roligare och snabbare. Potatisodlaren Carl-Gösta är mycket nöjd med sin uppfinning.

Hålls i handen

Potatisskalaren består av ett handtag med ett ca 1 dm långt rör, en knapp cm i diameter. Innuti röret en roterande kniv och på sidan en springa genom vilken kniven får lagom kontakt med potatisens yta. Den

Sommaren 1988

Sommaren 1988, jo den kommer vi nog att minnas. Sommaren som faktiskt var en sommar. Redan i maj kom det vackra vädret och vid midsommar tittade människorna förvånat på himlen och på varandra och undrade hur länge detta nu skulle kunna hålla på? I augusti har det kanske regnat mer än nödvändigt, men värmen har stått sig och sammantaget ska 1988 säkert minnas som den fina sommarens år.

Inte minst blev den ju fin för svamp och bär. Skogarna är fulla, det är bara att gå ut och ta för sig. Av läckerheterna såväl som av dofterna, stillheten och friden - oj, vilka rikedomar detta landet äger!

Ett land som vi till alla delar vill bevara, det ska vi också minnas särskilt från sommaren 1988. Då gick budkavlen över landet. Hela Sverige ska leva! löd budet i folkrörelsernas kampanj för en levande landsbygd. Budkavlen nådde Löa i samband med spelmansstämman på hyttbacken andra lördagen i juli. Mycket folk, härlig musik och som vanligt ett alldeles bedårande sommarväder.

Dock var det sommaren 1988 som Löafesten höll på att regna bort. Familjeföreställningen på eftermiddagen gick bra, men till discodansen på kvällen brakade skyfallet och sommarens värsta åskväder loss. Strömmen gick, det mesta blev genomblött och scenframträdandet med Sussies orkester fick lov att ställas in. (Hur hade vädergudarna männe reagerat om de planer som ett tag fanns på att låta Löafesten och spelmansstämman byta plats i år hade realiserats?)

Vad mer ska bevaras i minnen och arkiv från denna sommar? Jo, det var ju då teaterföreningen åkte till Marstrand och spelade Lasse-Maja för första gången, gamla missionshuset började byggas om till lägenheter och Löa vann fotbollscupen på Ramsbergsfesten.

SKOLNYTT

Till allas glädje har Löa fått behålla B2 skolan med tre klasser trots att elevantalet sjunkit från 53 till 42. All personal från föregående läsår är kvar och dessutom är Eva Nordwald tillbaka på skolan som elvassistent.

VEM KAN BERÄTTA OM KNUTSGUBBAR OCH ANDRA LÖATRADITIONER?

Har någon sprungit med Knutsgubbar någon gång? Det är en gammal sed som är mest känd från södra Sverige. Hiskeliga gubbar förfärdigas, t ex genom att stoppa upp en overall med halm, och skickas runt till personer som man vill skrämja eller skämta lite med. Ett brev eller "knutspass" i fickan berättar vad som kan hända den som får ta emot gubben. Så berättas det i alla fall från Skåne. Men Knutsgubbar lär ha förekommit även i dessa trakter. Hur såg de ut och vad gjorde man med dem? Vem kan berätta? Till nästa års upplaga av Löabygden vill vi försöka skriva något om detta och om andra seder och bruk i samband med helger, årstider, bröllop eller när det nu var man hade några särskilda hyss för sig? Snälla, berätta ni som minns! Ta kontakt med Ulf Johansson, 0581-421 32 eller Stina Gottliebsson, 0580-302 55.

LÖA-BLADET

En tidning för Löa med omnejd, utgiven av Löabygdens Hembygdsförening med bidrag från Löa Sportklubb.

Redaktion: Margareta Gustafsson, Uddnäs, tel: 301 20 (ansv. utgivare)
Stina Gottliebsson, Petters, tel: 302 55

Tryck: Lennarts Tryckeri, Kopparberg, 1988

Hela Sverige ska leva!

Budkavlen har nått Löa. Vi har hört dess apell! Och vi säger: - Ja, naturligtvis ska vi också här i Löa kämpa för en levande bygd och natur.

Men först vill vi ändå konstatera att "framtidspessimism" inte är något som utmärker denna by. Tvärtom, här finns framtidstro och framåtanda, företagsamhet och initiativkraft. Här finns idéer och aktiva människor och en stark medvetenhet om att landsbygdens utveckling hänger mer på individernas handlingskraft än på kampanjer och vackra ord.

Det sägs ofta att hyttan fortfarande är livsnerven i denna gamla bergsmansby. Någonting ligger det i det. Det är ju runt hyttan vi samlas för bygdeteater, spelmansstämma och andra aktiviteter. Hyttan stärker bygemenskapen och lockar turister och vi ser med stolthet hyttan som symbol för den tid då bergsmännen med sitt arbete skapade välstånd inte bara i dessa bygder utan för hela landet.

Kunskaper om det som var en gång, känsla och respekt för gammal kultur och traditioner ger den bästa förutsättningen för en god framtidsutveckling. Men kravet på en levande bygd och natur i hela Sverige kommer från moderna människor i dagens verklighet. Järnet kommer aldrig åter till Löa. Det kämpar vi inte för. Nostalgi leder inte framåt.

Livsnerven i dag i dessa bygder är familjejordbruk med djurhållning och småskalig verksamhet av många olika slag. Enskildas initiativ och företagsamhet räcker inte för det.

- * Här krävs också kloka beslut och förutseende från politiker och myndigheter.
- * Skola, kommunikationer och samhällsservice måste få fungera även utanför tätorterna.
- * Bostäder till skälig kostnad är ett rimligt krav från ungdomar på landet såväl som i stan.
- * Enskild företagsamhet måste få samhällets stöd och uppmuntran.
- * Sommargäster är hjärtligt välkomna hit, men åretruntboende bör ändå prioriteras.

Detta vill vi ropa ut här från de norra delarna av Örebro län. Högt och ljudligt. Inte bara så att det hörs till Skansen den 28 augusti då dessa budkavlar ska överlämnas till de politiska partiernas ledare, utan fastmer så att det ger ett ständigt eko i detta läns centralare delar.

Vi finns här i Löa. Vi vill fortsätta att bo och leva här. I vår del av Sverige!

LÖABYGDENS HEMBYGDSFÖRENING

Budkavlen kom till Löa den 9 juli. Anders Bogland från Kopparberg kom med den och överlämnade till bergsman

Eric Persson, som tog emot och läste upp appellen. En appell till politiker, myndigheter, organisationer och samlingsliv såväl som till enskilda människor om att göra vad de kan för att behålla en levande bygd och natur i Sverige. Att utveckla även landsbygden och bekämpa framtidspessimismen. Hembygdsföreningens ordförande Ing-Marie Larsson kompletterade med Löabornas synpunkter på vad som behövs för att livet på landet ska bli möjligt och meningsfullt. Alla budkavlar med krav och idéer från alla håll på landet överlämnades till partiledare och riksdagsmän vid en ceremoni på Skansen i Stockholm den 28 augusti. Det långt bör alltså även ropet från Löa ha hörts. Vad som sedan händer återstår att se.

Lasse-Maja åter på fästningen fartfyllt bygdespel i Marstrand

Lasse-Maja, "den utan tvekan mest kände fången" på Carlstens Fästning är åter infångad. Han är nu på väg till Marstrand och kommer att förevisas för publik på fästningen den 5 och 6 augusti. Liksom för 150 år sedan berättar Lasse med färgstark och mustig berättarglädje om sina "besynnerliga öden", om hur han förklädd till kvinna lurade häcken av brukspatroner och vigt slank ur fiskalernas bojor.

Marstrand var en härlig upplevelse! Det är nog alla som var med överens om. En annorlunda och spännande vecka i en miljö som saknar motstycke. Precis som Lasse-Maja en gång bodde vi på själva fästningen, fast säkert bra mycket bekvämare även om den militära förläggningen med dagens ögon inte bjöd på någon lyx. Sammanlagt var 69 löabor med på resan, från 3 till 75 år. Kanske var alla inte överens om hur hög ljudnivån borde vara på natten, men i övrigt är det nästan förunderligt hur väl en så stor grupp kunde samsas i de stora sovsalarna och om två duschar och tre toaletter.

Och spelt gick bra, strålande bra så som framgår av recensionen i Göteborgs Tidningen. Det kom inte så mycket folk som vi hade hoppats med tanke på ekonomin. Men nästan 200 per föreställning är väl inte så illa ändå och alla som var där verkade mycket nöjda.

Lasse-Majas frihetssång, som i hyttan framförs från masugnskransen, sjöng James här från ett murkrön med fästningens mäktiga stentorn i bakgrunden. Mycket pampigt särskilt som strålkastarna fick James' skugga att mycket effektivt avteckna sig mot tornet.

Pampigt slut

Pampig var också slutscenen som lagts till för att mer anpassa spelet till Carlstens fästning. Kung Karl XIV Johan blev vid ett besök på fästningen bjuden på en så god pastej. När det visar sig att det är Lasse-Maja som lagat till den blir han såsmånigom benådad av kungen.

För rollen som kungen fick vi tillgång

till en officer och tvättäkta militär som i slutscenen kom över borggården till häst uppvaktad av tummor och paraderande trupp i äkta karolineruniformer. De som såg närmare efter kunde se att i dessa höga stövlor och unde de trekantiga hattarna dolde sig Hans Larsson, Ulf Johansson, Staffan Gustafsson, David Gerdtsson och andra i hast inkallade löabor. Lika raskt hade Klas Gustafsson upphöjts till plazemajoren Ehrenström och Tor Åhman till excellensen greve Magnus Brahe.

De var så stiliga, pojkarna, och de marscherade och paraderade som hade de aldrig gjort annat. Ändå hade de bara fått en eftermiddag på sig att öva att gå i takt, vända hit och dit, hälsa på kungen med rätt vinkel på värjan och lyda kommandon från 1830-talet.

Ut till häst

En ståtlig avslutning alltså som blev än mer fantastisk den sista föreställningen. Elisabeth Lager hade då råkat ut för en muskelbristning och hade rejält ont i ett ben. Mycket tapper och endast lätt haltande genomförde hon ändå föreställningen, men att springa ut i långdans med de andra efter slutapplåden mäktade hon inte. Kungen fann snabbt på råd. I sporrsträck kommer han över borggården, får med hjälp av ett par raska soldater upp flickan på hästryggen och galopperar ut igen till toner av Tjuvarnas konung. Ni kan tro att folk gapade!

Vädret var strålande...

Så det gick som sagt bra. Och vädret var strålande alla dagar utom en. Generalrepet genomfördes i hållande regn, men när det var dags för föreställning och publik var vädergudarna mycket nådiga. Som meningen

Lasse-Maja med glimten i ögat...

Fästningen, Marstrand:
LASSE-MAJA
presenterad av
Löabygdens
Hembygdssällsams
Teatersektion.

Tjuvarnas konung, Lasse-Maja, har återvänt till Carlstens fästning. I början av 1800-talet satt han där, dömd till livstids fängelse, tills han 1839 benådades. Ensemblen bjuder på drygt två timmars roande och charmerande

teater. Aktörerna gestaltar Lasse-Majas fascinerande livsöde med stor entusiasm och säkerhet.

Föreställningen kryddas av dråpliga situationer och snärtiga repliker, som lockar till många skratt hos de drygt 200 i publiken.

James Hollingworth gör en trovärdig tolkning av Lasse-Maja. Med glimten i ögat agerar han "kvinna" med festlig finesse.

Musiken, dräkterna, scendekoren och inte minst den perfekta omgivningen gör att man förflyttas till förfluten tid.

Vill ni uppleva en stämningsfylld och underhållande teaterstund, så ska ni bege er till Fästningen i kväll.

JEANETTE BENDEL

GT 6/8 -88

var hann gruppen på dagarna också njuta av bad och sol och sköna promenader över klipporna.

men pengar gick det åt!

Men med ekonomin gick et inte så bra. Utgifterna uppgick till drygt 50 000 kr medan biljett- och programintäkterna stannade på 12 500 kr. Det var själva resan dit ner inklusive transport av rekvisitan som tog den största delen av utgifterna, drygt 20 000 kr. Matkontot blev nästan lika stort.

Med välvilligt bidrag från Bergslagens Sparbank, Amatörteatrarnas Riksförbunds Örebro distrikt och Marstrands Vänner på sammanlagt 19 000 kr går teaterföreningen inte på knäna ändå. En god grund fanns i kassan sedan förra året och sommarens föreställningar i hyttan gav ett överskott på ca 15 000 kr. God kassaförsträckning fick teatern också av Hembygdssällsams och byns övriga föreningar som lämnade ekonomiskt bidrag i stället för blommor efter föreställningarna. Teaterföreningen tackar!

Men om det kan bli någon marstrandresa nästa år återstår att se. Alla skulle nog gärna vilja och vi var hjärtligt välkomna åter. Men utan större ekonomisk livväst i form av kommunal förlustgaranti eller liknande går det nog inte.

LUM

LUM startar säsongen med lekskola på torsdagar mellan kl 9.30 och 11.30 och barngymnastik blir det tisdagar kl 16 - 17.

Den 8 oktober blir det höstutflykt till Elvenäs jaktstuga. Samling vid Löas Handel kl 13.45. På programmet står lekar, tipspromenad och korvgrillning. Ta med korv och matsäck.

LSK PLANERAR FÖR MOTION

Löa Sportklubb har inte hunnit spika sitt höstprogram riktigt än. Men man räknar med att motionsgymnastik för såväl herrar som damer ska komma igång i oktober, liksom bordtennisträningen. Håll utkik efter lapp med dagar och tider i affären!

Om folk...

Nille Gerdtsson är numera president för Lions i Storå.
och företag

Torbjörn Lie och Magnus Backlöf har nu bildat den gemensamma firman Snickeribolaget Löa AB. Lokaler är, som Löabladet tidigare berättat om, under upprustning i Ardesjös gamla potatislager.

Lillstugan på Petters håller på att rustas upp till kontor. Stina Gottliebsson har med glesbygdssöd fått möjlighet till bättre lokaler för informationskonsulteri, ordbruk och bokstavsskötsel.

Löas Handel har beviljats ett servicebidrag på 50 000 kr, läser vi i pressläggningsögonblicket i BP. Stödet ges för att butiken ska kunna hålla oförändrat öppethållande till 1 augusti nästa år.

KANOTRASTPLATS PÅ BOHOLMARNAN

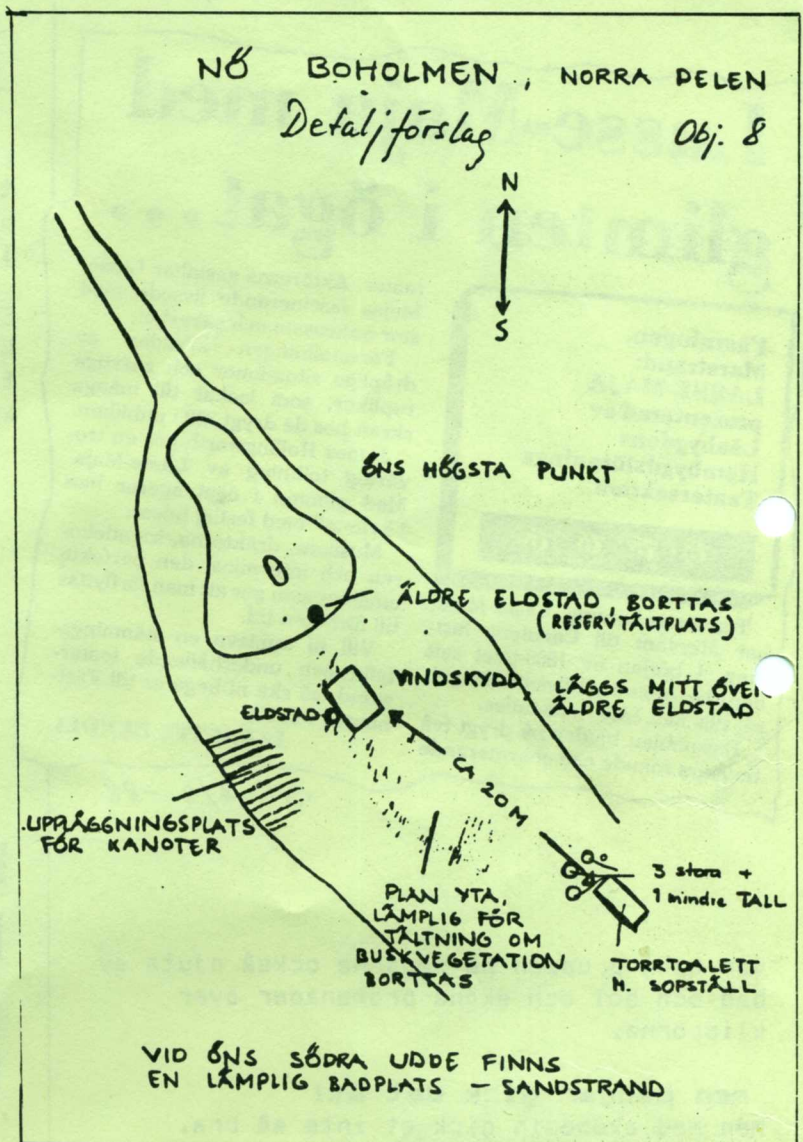
Stiftelsen för fritidsområden i Örebro län har av byfogden för Västra Löa Byalag, Carl-Eric Persson, fått tillstånd att anlägga en kanotrastplats på Boholmarna. Rastplatsen blir en av flera längs en kanotled från Ställdalen till Arboga.

Boholmarna är samfällid mark för Västra Löa Byalag och en omtyckt utflyktsplats för löaborna.

- Av tidsbrist har jag inte samlat hela byalaget för att diskutera den här frågan, säger Carl-Eric Persson, men alla delägare som jag har presenterat förslaget för har varit positiva och därmed har jag tyckt mig kunna ge tillstånd till rastplatsen, som ska börja göras i ordning redan nu i september.

Rastplatsen, som kan nyttjas även av andra än konotister, kommer att få vindsydd, torrtoalett, sopstall och eldstäder. Det blir stiftelsens sak att svara för regelbunden tillsyn med tömning av sopstall och toa.

- En del buskvegetation tas bort och kanske något enstaka träd, men det ska absolut inte bli några stora ingrepp i naturen, lovar Carl-Eric, enligt min mening blir Boholmarna bara ett ännu attraktivare utflyktsmål i och med detta.

Boholmarna består av två öar varav den största är 40 meter på den bredaste delen och ca 200 meter lång. Rastplatsen är förlagd i norra änden av ön.

Tillståndet för kanotrastplatsen gäller tills vidare med 6 månaders uppsägning. Det är skogsvårdsstyrelsen som på uppdrag av länsstyrelsen ställer i ordning rastplatsen med beredskapsmedel.

INBROTT I LÖABODEN

Barbro Gerdtsson och Karin Ardesjö var på modemässa i Stockholm i början i september och fick ett trist telefonsamtal hemifrån. Löaboden i Kopparberg fick en gatsten genom fönstret en natt och skyltfönstret länsat på ett antal jeans samt en mycket läcker och speciell skinnjacka.

Jeansen hittades dagen därpå i Filadelfias häck. Jackan promenerade några dagar senare omkring på Kopparbergs gator

och torg! Kopparbergs nye kriminalare Knut Kåregren var snart tipsad och jackan beslagtagen. Huruvida killen som gick omkring i jackan också var den som snodde den är dock oklart.

Trots att polisen fick tag i kläderna blev det en affär på ca 14 000 kr för försäkringsbolaget. Stulna, slängda och använda kläder samt sådan fulla med glassplitter går inte att sälja.

(Forts fr sid 1)

här skalaren hålls alltså i handen precis som andra potatisskalare, men man kan i stort sett hålla händerna still och låta skalaren göra jobbet. Några lätta drag runt om pluggen och skalet är väck.

Snabbt, lätt och roligt för vem som helst. Och en stor hjälp inte minst för reumatiker, handikappade och andra som har svårt med handrörelser.

Uppladdningsbar

- Jag fick idén en dag när jag satt på skördetröskan och såg spannmålsskruven i arbete, berättar Carl-Gösta, och sedan har jag och Torbjörn Birging i samarbete kommit fram till den slutliga lösningen.

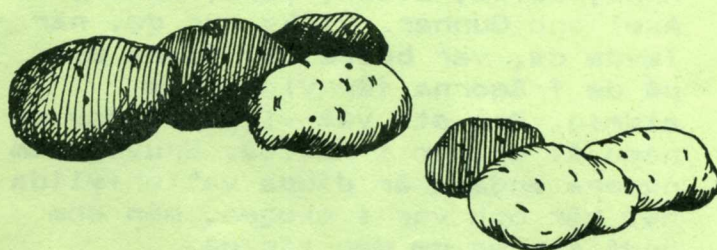
Skruven/kniven i skalaren drivs med hjälp av en liten motor och ett uppladdningsbart batteri i skaftet. Skalaren förvaras i en ställning där den samtidigt laddas, så att den alltid är färdig för användning. Skaftet blir vattentätt och ingen skada sker om skalaren läggs ner i potatisbaljan.

Klurig mekanik

Till skillnad från Torbjörns tidigare utvecklingsprojekt ingår här ingen elektronik.

- Allt är inte datachips och integrerade kretsar, förklarar Torbjörn, fortfarande är det ibland klurig mekanik som bäst löser ett problem och vår tanke är just att vi i Cabinova ska förena mina kunskaper på det elektroniska området med Carl-Göstas erfarenheter av mekaniska ting.

En prototyp av skalaren är framtagen, men ännu återstår en del jobb med detaljerna, design av skaftet mm innan skalaren kan presenteras på marknaden. Det blir någon gång nästa år.

**Kom till oss
när Du ska göra
bankaffärer.**

**Vi ger Dig råd,
hjälp och
information.**

Välkommen till

BERGSLAGENS SPARBANK

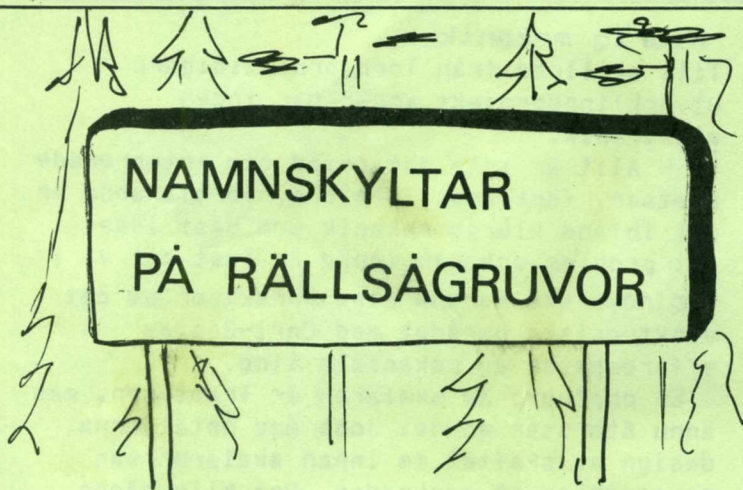
— Din bästa bank-affär —

Expedition..... 0580-127 40, 127 41
Lån..... 0580-127 42
Juridik-Finans..... 0580-127 43
Företag..... 0580-127 44

Konstmästaregatan 3, 714 00 KOPPARBERG

Öppet: 9.30 - 15.00.

Måndagar. o. torsdagar även 16.30 - 17.30.

Anna, Sofia, Ellen, Ebba, Oskar, Axel och Gunnar. Vilka var de, när levde de, var bodde de? Säkra svar på de frågorna får vi kanske aldrig. Men ett vet vi, alla gav de namn åt gruvor i Rällså. Gruvor som numera endast är djupa vattenfyllda hål här och var i skogen, men som ändå minner om den tid då bergsbruket blomnade även här. Svamplockare och andra skogsvandrare, som stöter på de gamla gruvhålen har nu fått en ny möjlighet och anledning att stanna till ett tag och fundera över de människor som levde och verkade här när gruvbrytningen var i full gång. Skyltar med de gamla namnen har satts upp vid några av gruvhålen.

Fransåsberget ovanför Rällså är fullt med gruvhål. Berget lär för övrigt ha fått sitt namn efter "fransoser", dvs valloner som kom som sakkunniga i järnhanteringen även till dessa trakter. Att vallonerna snarare kom från Belgien än Frakrike fick förmodligen gå på ett ut, de talade ju i alla fall franska.

Namnen på gruvorna har Ulf Johansson hittat på en gammal karta från Domänverkets arkiv i Kloten. Kartan, som är daterad 1870, är inte helt lätt att orientera efter nu. Då gick flera vägar till och från området och mellan gruvorna där det nu bara är mossa och tät skog. Men att de flesta gruvhål hade namn efter någon person, ofta kvinna, framgår också av kartan och en del av dem går att märka ut med god säkerhet.

Personer eller bara namn?

Bertil Strömblad har tillverkat skyltarna och Gösta Löfgren, som sedan barnsben sprungit i skogarna på Fransåsberget, har också varit Ulf behjälplig med uppskyllningen.

Den som går den ganska branta vägen upp i skogen från Rällså station - Kusa-Frans backe ska den heta, döpt efter någon hästkarl - ser snart den första namnskylten på höger sida. Där ligger Annagruvan. Lite högre upp till vänster hittar vi Sofigruvan och ytterligare en bit upp finns Ellengruvan och Oskarsgruvan.

Det är väl inte helt säkert att gruvorna är namngivna efter några särskilda personer, menar Ulf Johansson, de kan ha blivit kallade så ändå. Fast nog är det roligare att tänka sig att Anna, Sofia och Ellen och de andra verkligen har funnits.

Det största gruvhålet på toppen av berget har inget känt personnamn, utan kallas Norra Fransåsbergsgruvan eller Smedjegruvan. Tyvärr har gruvhålet här använts som soptipp och utgör ingen vacker syn. Lite ont i magen gör det också när man tänker på älgar och rådjur som kommer galopperande genom skogen. Trillar de ner här lär de inte ta sig upp av egen kraft. Ett räckte vore kanske på sin plats.

Lönsamma krig

Här var det en gång tänkt att dra igång en riktig stordrift, vet Ulf att berätta, en kraftöverföringsbana för konstgången drogs nerifrån stånghammaren i Rällså och en rik patron satsade en 70 000 kr i företaget. Men när fransk-tyska kriget tog slut 1871 mattades också järnets högkonjunktur och det hela gick om intet. Tyvärr är det ju så att det oftast varit krig som gjort Bergslagens gruvor lönsamma.

På 1940-talet gjordes nya försök att ta hand om malmen från Rällså i större skala. Järnhalten i malmen är god, men det visade sig att malmkroppen är för liten och Fransåsbergets gruvor lämnades åter att bli till mörka, små och outgrundliga sjöar i skogen omgivna av mossbelupna varphögar.

Gruvutflykt

Kom med på en utflykt till de nu namnskyltade gruvorna på Fransåsberget!

Lördagen 24 sept kl 10.00

samlas vi på Rällså station för att med Ulf Johansson och Bertil Strömblad som guider ta en tur genom det gamla gruvdistriktet. Sätt av ett par timmar för en trevlig skogspromenad. Ta kaffekorgen med. Välkomna!

Löabygdens Hembygdsförening